

Motion till riksdagen

1988/89: So486

av Carl Frick m. fl. (mp)

Regler för organdonationer

Den medicinska tekniken går framåt och det ställer oss i vissa fall inför svåra etiska problem. Sedan snart 25 år har man kunnat transplantera också stora organ som njurar och hjärtan. Detta har inneburit att många människor har kunnat räddas till livet.

Det uppstår dock problem om antalet tillgängliga organ inte räcker. Man kan inte helt förlita sig på trafikolycksfall. I engelskspråkiga länder kallas motorcyklar ofta "donors vehicle", dvs. givarnas fordon. Samhället vidtar kraftfulla men ändå otillräckliga åtgärder mot dödandet på våra vägar.

Det är helt oetiskt att tillåta ett fortsatt dödande på vägarna. Miljöpartiet de gröna kommer i särskilda motioner med förslag som drastiskt kommer att minska de svåra trafikolyckorna. Detta bör vara ett gemensamt mål för hela folket. Vi förväntar oss att läkare som i sitt dagliga arbete tar hand om trafikoffver går i spetsen för att förverkliga målen om minskat antal trafikoffver.

För att öka tillgången på organ har läkarna framtvingat ett nytt dödsbegrepp, "hjärndöd", som innebär att en människa dödförklaras på tekniska grunder trots att hjärtat slår genom konstlade medel (respirator) och blod pumpas. Detta är för många människor stötande eftersom det normala dödsriteriet är att hjärtat slutgiltigt har upphört att fungera.

Oberoende av lagstiftningen torde alltjämt de flesta människor anse att döden har inträtt först då gamla dödsriterier är uppfyllda: hjärtat har slutat att slå, den spontana andningen har upphört och hjärnan har upphört att fungera. De accepterar att en medmänniska är död först då alla dessa kriterier är uppfyllda. De accepterar inte att man har så bråttom med dödsförklaringen som nu är fallet. Det har heller aldrig vetenskapligt kunnat bevisas att det snabba dödsförklarandet som nu sker av olycksoffer är mera vetenskapligt än de gamla kriterierna. Vetenskapen kan nämligen inte ge svar på sådana frågor. Dödens inträde skall enligt vår mening enkelt kunna konstateras av gemene man utan användande av avancerade tekniska hjälpmedel. Det försvårar sorgarbetet för de anhöriga när de inte själva kan se att döden har inträtt.

Hjärndöd är ett för transplantationer praktiskt dödsbegrepp eftersom chansen att lyckas med stora transplantationer är beroende av att blodcirkulationen kan upprätthållas så att organet är färskt ur medicinsk synpunkt.

Det är bra att människor kan räddas till livet men det är viktigt att rätt väga insatserna inom sjukvården och att beslut att ta organ från en människa till en annan sker enligt etiskt acceptabla regler.

I dag tar man organ från människor om dessa inte uttryckligen har sagt att de inte vill vara med om det. I de fall där man inte har ett sådant besked förekommer det att man sätter släktingar under press för att donationen skall kunna genomföras.

Finns det inte möjlighet att få tag i anförvanter förutsätter man medgivande från den skadade tilltänkte donatorn.

Enligt miljöpartiet de gröna är detta ett orimligt förfarande. I det svenska samhället har vi allmän konsensus om att vi skall ha valfrihet och att det är olämpligt med tvång annat än under speciella omständigheter. Det är mycket viktigt att respektera människors vilja också efter döden. Det gäller i allra högsta grad det som varje människa oomtvistligen äger – sin egen kropp.

Detta innebär att en organdonation måste vara en medveten frivillig handling. Det bästa sättet att försäkra sig om detta är att de som vill donera skall avge ett testamente där den blivande donatorn talar om under vilka förutsättningar som organborttagning skall få ske. I vissa fall kan donation ske från levande människa; vid exempelvis en njurtransplantation. I det fallet torde donationsmedgivande aldrig ha ifrågasatts.

Det måste åligga läkarna att försäkra sig om man har en donator till sitt förfogande. Det är också viktigt att det finns ett effektivt sanktionssystem för de läkare som bryter mot regeln om testamente för donation.

Den som har testamenterat har härigenom accepterat begreppet hjärndöd. För att hjälpa till att få tillgång till flera organ är det viktigt att medborgarna upplyses om de möjligheter som finns och att det är en viktig handling.

Med stöd av ovanstående hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att transplantation av organ av vilket slag det vara må kan utföras endast om en person har donerat eller testamenterat organ,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det vid straffansvar åligger läkarna att försäkra sig om att det finns ett testamente, vilket självklart också gäller för organ som kommer från utlandet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vid export av organ från Sverige måste föreligga "testamenten",

4. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en ny utredning kring dödsbegreppet som beaktar vad som ovan har framhållits.

Stockholm den 24 januari 1989

Carl Frick (mp)

Anita Stenberg (mp)

Lars Norberg (mp)

Per Gahrton (mp)

